

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО ЗА V КЛАС

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ.

1. Хорариум часове по учебен план:

2 часа седмично = 68 часа годишно.

2. Място и роля на обучението по изобразително изкуство за общообразователната подготовка на учениците от V клас.

Учебният предмет *Изобразително изкуство* приобщава учениците към национални и общочовешки художествени ценности. Заедно с учебния предмет *Музика* той съставя културнообразователната област *Изкуства*.

Обучението по изобразително изкуство в пети клас способства за разгръщане на естетическите, творческите и емоционалните изяви на учениците.

3. Място и роля на обучението по изобразително изкуство, съотнесено към Държавните образователни изисквания (ДОИ).

Държавните образователни изисквания са основата, върху която конкретното учебно съдържание се интерпретира от учителя за създаване на модел за учебен процес. Той се подчинява на определен творчески замисъл и се ориентира към проблеми на природната и социално-културната среда.

4. Знания, умения и отношения.

Системата от знания, умения и отношения по изобразително изкуство, съотнесени към учебното съдържание, е резултат на продължителен процес на обучение.

Знанията са тази необходима основа, върху която се изграждат практически умения и отношения.

Практическите умения разкриват същността на учебния предмет *Изобразително изкуство*. Те имат основно значение в обучението.

Отношенията способстват за формиране на собствена естетическа оценка. Обучението по изобразително изкуство приобщава учениците към национални и общочовешки ценности, развива тяхната индивидуалност и способности за социалната им адаптация.

II. ЦЕЛИ.

В V клас обучението по изобразително изкуство включва следните цели:

- развиване на визуалното мислене чрез системни упражнения;
- проучване и анализиране на някои от най-разпространените визуални средства за информация и комуникация;
- експериментирание с материали и техники.
- дискутиране на естетически и екологически проблеми на околната среда.
- създаване на навици за системни посещения на музеи, художествени галерии и изложби.

III. ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО В V КЛАС.

Обучението по изобразително изкуство в V клас е естествено продължение на преподаваните класове. Учебното съдържание по изобразително изкуство включва основни проблеми на:

- **Възприемане на действителността;**
- **Възприемане на изкуството;**
- **Учебно-творческа дейност.**

Очакваните резултати от обучението по изобразително изкуство включват основни знания и умения за:

- създаване на фантазни образи чрез комбиниране и преработване на визуални елементи от реални обекти, пространства и ситуации;
- интерпретиране на образи (визуални, литературни, музикални) по асоциации;
- избиране на материали и техники според конкретната изобразителна задача;
- усвояване на понятия за основните видове и жанрове изобразително изкуство;
- разкриване на връзки между видове, жанрове и епохи със значими имена от българското и световното изкуство.

IV. УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ.

Учебното съдържание е представено в единна за всички учебни предмети таблица, в която отделните колони имат следните особености за предмета *Изобразително изкуство*:

1. Ядра на учебното съдържание. Те включват обобщени групи проблеми за обучението в прогимназиалния етап: зрително възприятие и фантазия, изразни средства на визуалния образ, система от средства за визуална информация и комуникация, структура на художествената творба.

2. Стандарти на учебното съдържание. За разлика от другите учебни предмети, тук стандартите са израз на резултати през целия прогимназиален етап (V-VIII клас), а не са само при завършване на VIII клас. Очакваните резултати за даден клас (колона 3) са общи за всички стандарти на съответното ядро.

3. Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи. Учебното съдържание по изобразително изкуство не е разпределено по теми, а по учебни проблеми и задачи. Това осигурява правото на учителя сам да определя конкретното съдържание на учебната работа, включително нейното тематично съдържание, съобразено с Държавните образователни изисквания и конкретните условия на учебния процес.

4. Ключовите понятия и знания на сетивно-аналитична основа. Те интерпретират особеностите на понятийния апарат по изобразително изкуство. Ключовите понятия не са нови в прекия смисъл на тази дума, но знанията за тях се разширяват във всеки следващ клас на основата на сетивното възприятие и практическата изобразителна дейност. С това се подготвя теоретическото им усвояване в гимназиалния етап.

5. Контекст и дейности. Контекстът включва конкретни начини за осъществяване на съответни дейности. В тази колона са отразени и някои специфични организационни форми за участие в изобразителна дейност или за формиране на определено отношение.

6. Възможности за междупредметни връзки. Тази колона има изключително значение за организацията и резултатите на целия учебен процес по изобразително изкуство, особено в прилагането на нови структури на учебното съдържание и съвременни методически подходи.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Ядра на учебното съдържание	Стандарти за учебното съдържание	Очаквани резултати по основни учебни проблеми и задачи	Ключови понятия и знания на сетивно-аналитична основа	Контекст и дейности	Възможности за междупредметни връзки
<p>Ядро 1.</p> <p>Зрително възприятие и фантазия</p>	<p>Стандарт № 1. <u>Ученикът:</u> Наблюдава и диференцира различни елементи и визуални структури в околната среда: предмети, пространство, ситуации.</p> <p>Стандарт № 2. <u>Ученикът:</u> Използва зрителната си памет за разкриване особеностите на възприеманите обекти и явления.</p> <p>Стандарт № 3. <u>Ученикът:</u> Разграничава образи с фигуративно и нефигуративно съдържание.</p> <p>Стандарт № 4. <u>Ученикът:</u> Създава фантазни образи, като комбинира и преработва визуални елементи на реални обекти, пространство, ситуации.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разкрива и описва</i> красотата и богатството на обекти и явления от околната среда, като ги диференцира по видове. • <i>Разбира и визуализира</i> структурните характеристики на пространството и обектите. • <i>Разграничава</i> натурни от символно-знакови значения на обектите. • <i>Съпоставя</i> визуални експресивни особености на предмети и абстракции. • <i>Фантазира</i> с комбинации от натурни елементи. • <i>Наблюдава и описва</i> реални и фантазни ситуации. • <i>Манипулира</i> с елементите на реални и фантазни ситуации поотделно или чрез взаимно проникване. 	<p>структура</p> <p>повърхнина</p> <p>материал</p> <p>визуална експресия</p> <p>абстракция</p> <p>натура</p> <p>фантазия</p> <p>манипулация</p> <p>комбинация</p>	<p><i>На ученика трябва да се даде възможност да:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Скицира</i> разнообразни натурни форми и среда. 2. <i>Развива</i> зрителната си памет и въображение чрез системни упражнения. 3. <i>Работи</i> в група, като се разпределят задачите за проучване разнообразието на обекти от околната среда. 4. <i>Обяснява</i> и мотивира натурния произход на елементи във фантазни обекти и ситуации. 5. <i>Дискутира</i> естетически и екологични проблеми на околната среда, като отстоява личното си мнение. 	<p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство – композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>ДОМАШНА ТЕХНИКА И ИКОНОМИКА Разграничава се дизайнът като специфична дейност за формиране на предмети и среда в бита.</p> <p>МАТЕМАТИКА Диференцират се представите за разнообразието на двумерни и тримерни геометрични фигури и тела.</p> <p>ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА Разкрива се богатството и разнообразието на обекти в природата.</p>

<p>Ядро 2.</p> <p>Изразни средства на визуалния образ</p>	<p>Стандарт № 1. <u>Ученикът:</u> Усвоява особености на изразните средства при изграждане на различни по вид и жанр образи.</p> <p>Стандарт № 2. <u>Ученикът:</u> Комбинира изразни средства при плоскостно и обемно-пространствено изграждане на образите.</p> <p>Стандарт № 3. <u>Ученикът:</u> Интерпретира визуални образи по асоциации от различни сетива: зрителни, тактилни, слухови и др.</p> <p>Стандарт № 4. <u>Ученикът:</u> Избира и използва разнообразни материали и техники според съответната изобразителна задача.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разбира и прилага</i> типични свойства на визуалните образи по вид и жанр в изобразителна дейност: натюрморт, пейзаж, интериор, портрет, фигурална и нефигурална композиция, орнамент, илюстрация. • <i>Разграничава</i> основни принципи за изграждане на визуални образи върху равнина – хартия (плоскостно-декоративно и обемно-пространствено) и в действителното пространство (релефна и кръгла пластика и конструкции). • <i>Разбира</i> някои възможности за визуални асоциации по зрителни и незрителни стимули (звук, тактилни усещания, слово). • <i>Осъзнава и прилага</i> вариативността на изобразителните материали и техники спрямо вида и съдържанието на създаваните образи. 	<p>визуална експресия</p> <p>невизуална експресия за визуални интерпретации</p> <p>образ – функции</p> <p>изящни, приложно-декоративни, комуникативни</p> <p>абстракция</p> <p>фигуративност</p> <p>линогравюра</p> <p>компютърна графика</p> <p>шрифт</p> <p>модулни конструкции</p> <p>статични и кинетични</p> <p>визуална структура на материали и повърхнини (фактура и текстура)</p>	<p>На ученика трябва да се даде възможност да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Мотивира</i> самостоятелния избор на материали и техники. 2. <i>Дискутира</i> прилагането на различни принципи за изграждане на образа. 3. <i>Скицира и рисува</i> разнообразни обекти и среда по натура. 4. <i>Създава</i> варианти на образи с едно и също съдържание. 5. <i>Развива</i> системно зрителните си представи, асоциации и въображение. 6. <i>Създава</i> цикъл илюстрации. 7. <i>Експериментира</i> с традиционни и съвременни материали и техники. 	<p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>ДОМАШНА ТЕХНИКА И ИКОНОМИКА Разграничава се дизайнът като специфична дейност за формиране на предмети и среда в бита.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство – вид, жанр, композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се общи понятия за изразните средства в музиката и изобразителното изкуство.</p> <p>ФИЗИЧЕСКО ВЪЗПИТАНИЕ И СПОРТ Използват се теми и сюжети със спортно съдържание.</p>
---	---	---	---	--	---

<p>Ядро 3.</p> <p>Система от средства за визуална информация и комуникация</p>	<p>Стандарт № 1. <u>Ученикът:</u> Разбира връзките между текст и образ във визуалните средства за информация и комуникация.</p> <p>Стандарт № 2. <u>Ученикът:</u> Разчита знаците и символите в средствата за визуална информация и комуникация, като ги групира по видове от различни области: транспорт, търговия, култура, спорт.</p> <p>Стандарт № 3. <u>Ученикът:</u> Илюстрира примери на иконични и други знаци в системата на визуалната информация и комуникация.</p>	<p>Ученикът трябва да:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Разграничава и описва</i> основни видове и форми за визуална информация и комуникация. • <i>Анализира</i> главните съставки на визуалния комуникативен продукт – текст и образ. • <i>Разбира</i> по принцип разликата в предназначението на разнообразни знаци и символи, които се използват в изящните и приложно-декоративните изкуства и в средствата за визуална информация и комуникация. 	<p>Изразни средства на визуалната комуникация. Визуални знаци и символи в изкуството и бита</p>	<p><i>На ученика трябва да се даде възможност да:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Проучва и анализира</i> в околната среда писмено и чрез скици някои от най-разпространените видове визуални средства за информация и комуникация. 2. <i>Извършва</i> действието „кодиране и декодиране“ чрез взаимна замяна на словесни с изобразителни средства. 3. <i>Участва</i> в изработване на визуални материали за училищни и народни празници и тържества. 4. <i>Предлага</i> свои идеи за визуална комуникация в реална и фантазна среда 	<p>ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ Разглеждат се визуални знаци и символи от различни исторически епохи.</p> <p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават се връзките на архитектурата и изобр. изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА Усвояват се общи понятия на художествената литература и изобразителното изкуство –композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия, визуални знаци и символи.</p> <p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Разглеждат се визуални знаци и символи на съответната страна и народ.</p> <p>МУЗИКА Усвояват се визуални знаци и символи в музиката.</p>
--	--	--	---	---	---

Ядро 4.

Структура на художествената творба.

Стандарт № 1.

Ученикът:

Усвоява понятия за основните видове и жанрове изобразително изкуство.

Стандарт № 2.

Ученикът:

Разбира разликите между произведенията на изобразителното изкуство и народното творчество.

Стандарт № 3.

Ученикът:

Анализира характерни елементи от съдържанието и формата на

Ученикът трябва да:

• *Различава и описва* най-съществените особености на видовете и жанровете в изобразителното изкуство.

• *Класифицира* примери от Древността, Източното и Античното изобразително изкуство по вид и жанр.

• *Отличава и назовава* авторското произведение от това на анонимния народен майстор.

• *Класифицира* примери от художественото наследство по българските земи до 681 г. по вид и жанр.

Видове:

живопис, графика, скулптура, декоративно-приложни изкуства, архитектура.

Жанрове:

пейзаж, портрет, натюрморт, интериор, фигурална композиция.

Народно приложно изкуство

Художествени занаяти

На ученика трябва да се даде възможност да:

1. *Посещава* художествени галерии, музеи и изложби.

2. *Отразява* впечатленията си от творби: писмено и чрез рисунки.

3. *Споделя* мнения и оценки за творби и автори от изобразителното изкуство.

4. *Посещава* ателиета на художници и работилници на майстори на народните художествени занаяти, като наблюдава творческия процес.

МАТЕМАТИКА

Усвояват се визуални знаци и символи в математиката.

ДОМАШНА ТЕХНИКА И ИКОНОМИКА

Разграничават се визуални знаци и символи в дизайна на предмети и среда.

ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ

Разглеждат се художествени произведения от античната и тракийската култура по българските земи; културата и изкуството на Българското Средновековие.

МУЗИКА

Усвояват се общи понятия за изразните средства в музиката и в изобразителното изкуство.

БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

Усвояват се общи понятия на художествената литература и на изобразителното изкуство – вид, жанр, композиция, тема, сюжет, ритъм, реалност и фантазия.

	<p>художествената творба и образци от народното творчество.</p> <p>Стандарт № 4. Ученикът: Формира представи за историческото развитие на българското и чуждестранното изобразително изкуство по епохи, художествени направления.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Разпознава</i> основните елементи на съдържанието и формата по вид и жанр изобразително изкуство. • <i>Свързва</i> отделни видове и жанрове, епохи и течения със значими произведения и автори от българското и чуждестранното изкуство. 	<p>Съдържание и форма тема сюжет мотив цвет линия обем орнамент композиция</p> <p>Античност</p> <p>Художествено наследство</p>		<p>ЧУЖДИ ЕЗИЦИ Разглеждат се произведения на изобразителното изкуство и на архитектурата на съответната страна и народ.</p> <p>ГЕОГРАФИЯ И ИКОНОМИКА Осъзнават връзките на архитектурата и изобразителното изкуство с географските условия и икономическото развитие.</p> <p>ЧОВЕКЪТ И ПРИРОДАТА Формира се представа за ролята на изобразителното изкуство в борбата за екологична защита на околната среда.</p>
--	---	--	---	--	--

V. ОЦЕНЯВАНЕ – СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ.

Оценяването на резултатите от учебната работа по изобразително изкуство в прогимназиалния етап обхваща следните видове оценки:

Начална оценка – в началото на учебната година (входящо равнище).

Текуща оценка – за резултати от отделни уроци или от по-големи методически единици (дидактически комплекси).

Срочна оценка – в края на учебния срок (междинно равнище).

Годишна оценка – в края на учебната година (изходящо равнище).

Оценката по изобразително изкуство има дидактически и естетически показатели.

Дидактическите показатели се отнасят до изпълнението на поставените учебно-практически задачи и до усвояването на определени теоретични знания за изобразителното изкуство, които съответстват на Държавните образователни изисквания (ДОИ).

Естетическите показатели отразяват качествените характеристики на възрастовите и индивидуалните творчески прояви на ученика.

Оценката по изобразително изкуство е комплексна (съдържа дидактически и естетически показатели).

Цифровата оценка е задължителна и се формира по преценка на учителя, с отчитане на дидактически и естетически фактори. При всички случаи оценката е поощрителна в полза на ученика. Тя отразява желанието и интереса на ученика към участие в часовете по изобразително изкуство и стремежа му да развива собствените си творчески изобразителни способности, мислене и въображение.

VI. МЕТОДИЧЕСКИ УКАЗАНИЯ.

При изпълнение на учебната програма по изобразително изкуство е необходимо да се имат предвид някои основни положения:

1. Учебното съдържание не е годишно разпределение; ядрата не са раздели; стандартите не са теми. От това следва, че учебната програма е изходен материал, основа за педагогическо творчество на учителя. В зависимост от конкретните условия за работа учителят може самостоятелно да определя съдържанието, последователността, методите и организацията на учебната работа по изобразително изкуство, като се съобразява с Държавните образователни изисквания.

Практическите задачи съсредоточават теоретически, психологически и естетически проблеми на обучението по изобразително изкуство. Те представляват най-малките, основни единици на учебния процес.

Препоръчва се в обучението по изобразително изкуство да се използват по-големи методически единици – **дидактически комплекси**. Те обединяват група уроци по общи учебни проблеми и задачи на едно или повече образователни ядра и стандарти.

2. В прогимназиалния етап се придава важно значение на **междупредметните връзки**. Те са предпоставка за успешна учебна работа. Същността на ядрото Зрително възприятие и фантазия свързва обучението по изобразително изкуство с предметите *Човекът и природата*, *Български език и литература*; ядрото – Изразни средства на визуалния образ осъществява връзка с *Математика и Технологии*; ядрото – Система от

средства за визуална информация и комуникация се интегрира с визуалните знаци по всички учебни предмети; ядрото – Структура на художествената творба осъществява тясна връзка с предмета *Музика и Български език и литература*.

Засилените междупредметни връзки и нарастващото влияние на факторите на околната среда дават възможност в обучението по изобразително изкуство да се използва организационната форма **образователен проект** с интегрално-ситуационно съдържание.

3. В обучението по изобразително изкуство в V клас е необходимо учителят да създава проблемни ситуации, които стимулират творческото мислене и мотивират творческата активност на учениците.

4. Резултатите от обучението по изобразително изкуство могат да бъдат проверявани и оценявани чрез различни **традиционни и съвременни методи и форми**: индивидуални и общи корекции, обсъждане на резултати от учебната дейност, контролни задачи, тест и др.